

Aan: Leden van de vaste commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Verzonden via email

In cc aan: Leden van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Verzonden via email

Utrecht, 10 december 2018

Betreft: Reactie op agendapunten voor Algemeen Overleg Kinderopvang d.d. 13 december 2018

Geachte Leden,

Op 13 december 2018 gaat u in debat met de Staatssecretaris over een aantal belangrijke ontwikkelingen in de kinderopvang. Middels deze brief willen we u graag per agendapunt voorzien van extra informatie die mogelijk een bijdrage levert aan het voeren van een constructief en kritisch debat. In onze ogen dient in elke discussie over kinderopvang de ontwikkeling van kinderen centraal te staan. Kinderopvang kan aan deze ontwikkeling immers een belangrijke bijdrage leveren, mede afhankelijk van de beleidskeuzes die u hierin maakt.

Agendapunt 1: Kinderopvang: betere informatie voor ouders en toekomst kwaliteitsoordeel

Agendapunt 8: Toezicht en handhaving in de kinderopvangsector

Het stopzetten van het kwaliteitsoordeel en de doorontwikkeling van het 'In-één-oogopslag systeem' kunnen niet los worden gezien van hoe het algehele systeem van toezicht en handhaving in de kinderopvangsector georganiseerd is.

Het systeem van toezicht en handhaving is logischerwijs gericht op het huidige stelsel, waarin kinderopvang wordt overgelaten aan de markt. De Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) is opgericht vanuit de overtuiging dat op ontwikkeling van kinderen gerichte kinderopvang, toegankelijk en betaalbaar moet zijn voor alle kinderen – onafhankelijk van de vraag of hun ouders werken en ongeacht de hoogte van hun inkomens. Hiervoor is een stelselwijziging nodig, zodat boven alles het leveren van pedagogische kwaliteit leidend kan worden in de bedrijfsvoering van kinderopvangaanbieders. Dit zal de samenwerking van kinderopvang met andere belangrijke partners, zoals onderwijs en zorg, vergemakkelijken.

In onze ogen past bij een dergelijke toekomstige ontwikkeling tevens het omvormen van het toezicht, waarbij het toezicht meer handelt vanuit het perspectief van vertrouwen en minder vanuit dat van wantrouwen.

Echter, ook in het huidige stelsel moeten **kwaliteitseisen** niet alleen voor de aanbieders van kinderopvang gelden, maar **ook voor het toezicht en de handhaving zelf**.

In onze ogen moet hieruit volgen dat:

- de wet- en regelgeving **helder en objectief** te inspecteren zijn;
- ook als er ruimte is voor maatwerk, zoals binnen de Wet IKK, de regels **goed geoperationaliseerd** zijn, zodat objectiviteit in toezicht gewaarborgd is; er ruimte is voor de houders om hun **eigen maatwerk te kunnen toelichten** en **observatie en dialoog-gestuurde toetsing** de instrumenten zijn om te onderzoeken of aan de kwaliteitseisen wordt voldaan;

- en er in het systeem van toezicht een **goede klachtenregeling** ingebouwd is, zowel intern als extern.

Op dit moment ontbreekt het aan uniformiteit van de inspectie. Ook is er geen landelijk georganiseerde mogelijkheid voor het aantekenen van bezwaar. Op een aantal punten willen wij u wijzen op zaken die mogelijk te verbeteren zijn:

- Inspecteurs hebben veel ruimte om naar eigen inzicht de Wet IKK te interpreteren en overtredingen te constateren ('maatwerk van de inspecteur') zonder dat helder is omschreven hoeveel ruimte wordt gegeven aan een houder om het **maatwerk van de kinderopvangaanbieder toe te lichten**.
- De inspecteur bepaalt de inhoud van het handhavingsadvies aan de gemeente. Dit wordt bevestigd in het kwalitatieve onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs 'Verschillen in GGD Toezicht in kaart gebracht' uit december 2017. Hieruit blijkt tevens dat er **zelden sprake is van collegiale toetsing en intersubjectiviteit**: de inspecteur beslist autonoom.
- De **GGD-inspecteurs zijn niet verplicht om intervisie en scholing** te volgen, terwijl zij als professionals worden gezien die invloedrijke besluiten mogen nemen.
- De GGD-inspectie is regionaal georganiseerd. Er is weliswaar een landelijk toezichtkader, maar gebruik daarvan is niet verplicht. Er is **geen systematische evaluatie van de inhoud en kwaliteit van de inspectie**, noch regionaal, noch landelijk. Hierdoor is er ook geen sprake van een systematiek van aanpassing en verbetering en ontstaat er geen eenduidigheid voor wat betreft de interpretatie van de Wet IKK en de werkwijze.
- De enige mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de inhoud van het inspectierapport en het handhavingsadvies is het laten opnemen van de zienswijze van de houder in het rapport. **De houder kan bij de GGD geen klacht indienen over het rapport**, alleen over het gedrag van de inspecteur. Het rapport wordt integraal gepubliceerd door de inspectie op de website van het LRK en de samenvatting wordt – makkelijk zichtbaar voor ouders – gepubliceerd in het In-één-oogopslag systeem.
- De houder kan wel in beroep gaan tegen het handhavingsbesluit door de gemeente. Echter, als de **gemeente besluit niet tot handhaving** over te gaan, wordt het **rapport en het in-één-oogopslag format niet aangepast**.

De BMK betreurt het dat de ontwikkeling van het nieuwe kwaliteitsoordeel voortijdig is stopgezet. Juist het kwaliteitsoordeel kan helpen om het systeem van toezicht in de kinderopvang te verbeteren. Het argument dat eerst bezien wordt in hoeverre de doorontwikkeling van In-één-oogopslag voorziet in de behoefte van ouders, is in onze ogen niet voldoende steekhoudend. Het kwaliteitsoordeel gaat per slot veel verder dan alleen het toegankelijker maken van de inspectieresultaten voor ouders, en dient bij te dragen aan beter toezicht – iets waarbij zowel ouders als houders uiteindelijk baat hebben.

De BMK juicht toe dat inspectieresultaten beter toegankelijk zijn gemaakt voor ouders. Gezien de grofmazige scores van 'in orde', 'niet in orde' en 'niet beoordeeld', is een goede toelichting echter noodzakelijk.

Agendapunt 3. Aanpassing financieringsystematiek kinderopvang

Het huidige systeem van financiering in de kinderopvang leidt te vaak tot (hoge) terugvorderingen en nabetalingen. Dit treft een grote groep mensen: maar liefst 80 procent van de ouders krijgt te maken met terugvorderingen, ongeacht opleidings- en inkomensniveau. De kinderopvangtoeslag is vaak een **bron van schulden en zware schuldenproblematiek**, en daarmee veroorzaker van armoede, zo meldde de voorzitter van de NVVK (branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren), bij de BMK themabijeenkomst over armoede in april jl. Dit probleem is inmiddels

versterkt doordat de harmonisatie van de kinderopvang geleid heeft tot de toetreding van meer kinderen van 'kwetsbare' ouders tot de kinderopvang.

Ten aanzien van het verbetertraject dat nu gaande is bij de Belastingdienst pleit de BMK dan ook vooral voor het voorkomen van schulden bij ouders. Daarbij extra rekening houdend met de speciale groep laagopgeleide en/of laaggeletterde ouders voor wie het **aanvragen van KOT een dusdanige belemmering vormt dat zij afzien van kinder- of peuteropvang**. Dat is juist voor hun kinderen een gemiste kans.

Agendapunt 4. Stand van zaken maatregelen aanbevelingen Commissie Gunning

Eind 2017 heeft onze branchevereniging een drukbezochte themabijeenkomst georganiseerd over het voorkomen van mishandeling en misbruik binnen de kinderopvang. Op verzoek van de aanwezigen hebben wij, in samenwerking met kennisinstituut Movisie, een training ontwikkeld over de aanpak van grensoverschrijdend gedrag door collega's. De algehele **aanspreekcultuur** binnen een organisatie is hierin een belangrijk onderdeel.

Het ontbreken van een **beroepsregister** en een daarmee samenhangende beroepscode alsook het ontbreken van tuchtrecht in de branche kwamen tijdens de themabijeenkomst eveneens uitvoerig aan bod. De wenselijkheid van en mogelijkheden tot het vormen van een beroepsregister, het invoeren van een beroepscode en een eventueel daarmee samenhangende ethische commissie binnen de sector kinderopvang, worden momenteel verkend. Uiteraard wordt hierin samenwerking gezocht met de (beroeps)organisaties voor pedagogisch medewerkers.

Agendapunt 5: Kabinetsreactie op Taskforce advies samenwerking kinderopvang en onderwijs

De BMK waardeert dat het kabinet positief staat tegenover verdergaande samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang. Toch zien wij het als een gemiste kans dat de **adviezen 12 en 13 van de Taskforce samenwerking onderwijs en kinderopvang** niet worden opgepakt. De ontwikkelingen in de praktijk gaan immers door, en er is een zeer brede en intense behoefte aan een duidelijk langetermijnperspectief.

Voor een uitvoerige inhoudelijke reactie verwijst ik u naar de gezamenlijke brief van PO-Raad, SWN, VNG en BMK, d.d. 21 november 2018, aan u gericht voor het Rondetafelgesprek Samenwerking kinderopvang en onderwijs, op 22 november 2018. Daarnaast ondersteunen wij als lid van het Platform Kindcentra, onderdeel van Kindcentra 2020, van harte de brief d.d. 5 december 2018 die u heeft ontvangen.

Agendapunt 6: Resultaten en vervolgstappen verschillenanalyse beroepskracht-kindratio (bkr)

Hoewel wij ons hard maken voor een nieuw stelsel waarin kinderopvang een basisvoorziening voor alle kinderen is, steunt de BMK de nieuwe kwaliteitsregels in het huidige stelsel en werken we graag mee aan een goede uitvoering daarvan. Tegelijkertijd verwachten wij dat ten gevolge van de nieuwe regels op een aantal plekken de tarieven van de dagopvang zullen stijgen; voornamelijk door de nieuwe beroepskracht-kind-ratio. De compensatie die de regering biedt aan organisaties voor de stijgende kosten is op sommige plekken niet genoeg, waar zij mogelijk op andere plekken te ruim is.

De BMK heeft meermaals onder de aandacht gebracht dat een **apart babytarief** hiervoor de beste oplossing zou zijn. Daarmee krijgen opvangorganisaties die veel baby's opvangen, méér vergoed dan degenen die geen of heel weinig babyplekken hebben. Het huidige generieke uurtarief voor 0- tot 4-jarigen werkt marktverstrend: het loont om alleen opvang van 1- tot 4-jarigen aan te bieden, waardoor een **tekort aan babyplaatsen** in de nabije toekomst dreigt. Een vast tarief per leeftijds categorie zou dit tegen kunnen gaan.

Agendapunt 7. SCP-rapport 'Kijk op de kinderopvang'

De uitkomsten zoals die in het SCP-rapport naar voren komen, herkennen we uit onze eigen ervaringen en van bijeenkomsten zoals de themadiscussie die we afgelopen 30 oktober organiseerde over de relatie tussen de Nederlandse deeltijdcultuur en de (beeldvorming over de) kwaliteit van de kinderopvang. De kinderopvang heeft meer te bieden dan alleen het voorzien in een behoefte van

werkende ouders. Het is een instrument dat bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen. Het is ook mede daarom dat de BMK van mening is dat alle kinderen recht op opvang zouden moeten hebben.

Kinderen ontwikkelen zich het snelst in hun **eerste vier levensjaren**. Zij worden geboren met 30 procent van hun hersencapaciteit en daar komt 50 procent bij in hun eerste twee levensjaren. De invloed vanuit de kinderopvang op deze ontwikkeling is dus enorm. In Nederland echter bestaat het beeld van een kinderopvang die primair gericht is op zorgtaken. Dit in tegenstelling tot veel andere Europese landen, waar men verwacht dat kinderopvang zich juist richt op de ontwikkeling van kinderen.

Mede hierom blijft kinderopvang een instrument dat met name wordt gezien als arbeidsmarktinstrument, als een 'second best' optie voor kinderen van ouders die willen werken, en niet als een belangrijke opvoedingsomgeving. Dit veroorzaakt de '**cirkel van de deeltijdkiem**'. Met name vrouwen kiezen er hierom immers voor om minder te werken. Doordat in Nederland de verlofregelingen daarnaast relatief beperkt zijn, blijft de deeltijdcultuur hardnekkig bestaan.

Tot slot noemen wij graag het verband tussen de inrichting van onderwijs en kinderopvang en ons deeltijdwerken. Het is dankzij de moeders op het schoolplein dat het onderwijs de huidige tijden kan hanteren die niet aansluiten op een werkdag. In termen van efficiency is dit een verspilling van resources, want ondanks een tekort aan opvangplaatsen op andere dagen van de week, nemen ouders nauwelijks opvang af op woensdagen en vrijdagen. De samenwerking van onderwijs en kinderopvang is een sleutel tot de oplossing in dezen.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben dan kunt u contact op nemen met het secretariaat van onze branchevereniging.

Met vriendelijke groet,

Sharon Gesthuizen
Voorzitter Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang